

QƏLƏBƏ — 70

VƏTƏN ÜÇÜN HAMIMIZ HƏMİŞƏ ƏSGƏRİK

(reportaj)

Müharibə siyasətin silahlı davamıdır. Bu, məlum...

Müharibə qan-qadadı, ölüm-itimdi, əsirlikdi, göz yaşdı, sinə dağdı...

Zaman keçdikcə müharibənin yaraları qaysaqalayır, sağalmır...

Atam Böyük Vətən müharibəsi iştirakçısıydı. Hər dəfə kəlmələşirdik. Ağrı-acıyla xatırlayırdı olmuşları. Gözləri dolub-boşalırdı.

Bu, müharibə haqqında təsəvvürümü tamamlayırdı...

...Müharibədə neçə evlərin qapısı bağlı qaldı...

...Müharibədə neçə ananın, neçə bacının tellərini yellər apardı...

...Müharibə toyların səsinə batırdı - İsa İsmayilzadənin "Səssiz toylar" poemasını xatırlayın...

...Xalqımızın tale çığırdışı olan saz köklənmedi - İsa Hüseynovun "Saz" poeziyasını xatırlayın...

O illərdən 70 il keçir...

O illərin səngər şahidlərinin - döyüşçülərin sayı azalıb - zamanın hökmü kimi. Nə o illər unudulacaq, nə də o illərin səngərlərdə yaşayanlar...

Əməkdar mədəniyyət xadimi, polkovnik Abdulla Qurbaninin ssenarisi və rejissorluğu ilə Ağcabədidə keçirilən marafon-tədbir (əslində, teatrlaşdırılmış yubiley tədbiri idi...) bu gerçəkliyin təzahürüdür.

Tədbirin mahiyyəti ehtiramdı, həm də mənəvi borcödəmədi. Bu ehtiram, bu borcödəmə 70 ildir yol gəlir, bizdən keçib də neçə 70 illərin o üzünə yol gedəcək. Elə bu inamın işığında da torpaqlarımızın işğaldan azad ediləcəyi günün ildönümlərini aydınlığı ilə görürəm. O günü görmək istəyi çırpınır veteranların baxışlarında.

Aparıcıların (Abdulla Qurbani, Məleykə Məmmədova) təqdimatı tədbirin mahiyyətinə "işiq tutur"; kəlmələr 70 ilin o üzündə qalan ağır-acıların, qəhrəmanlığın, şücaətin, dəyanətin, sevginin, bəşəriyyətin... tərcümanıdır. Göy üzü bu kəlmələrin istisindən isinir...

Hər şəhərdə, çox kənddə Böyük Vətən Müharibəsinə abidə ucaldılıb. Belə abidələr nəsil-nəsil ürəklərdə ucaldılır. Bugünkü tədbir də Abdulla Qurbaninin bədii yozumunda bir abidədi.

"Kəndimiz davadan uzaq olsa da,
Dava kəndimizin içindən keçib" -

beyti düşür yadıma. Qarabağ müharibəsində şəhid olmayan kənd yoxdu. Bu ağır-acılar, göynətilər tədbirə gələnlərin hamısının yaşantılarında...

Cavanların çoxu Qarabağ müharibəsini görməyib, səngər görmüş, döyüş görmüş atalarından eşidib. Eşitdiklərindən hər birinin ürəyi burxulub. Ermənilər atəşkəsi pozanda hamısının yumruğu düyünlənir. İndi Böyük Vətən Müharibəsində Qələbənin 70 illiyinə həsr olunmuş tədbirdə onların baxışlarında qətiyyət görürəm, təpər, heysiyyət görürəm, sevgidən barınmış istək görürəm. Bu sevgi Vətənə ad olan sevgidi; bu günkü tədbir o sevginin üvertürası təsirindədi...

Aparıcıların təqdimatı ilə 70 ilin o üzündə qalanlar anılır. Anılanlara bu

günün gözüylə baxanlar qürurlanırlar da, kövəllir də; tədbir toplaşanlara ikili məqam yaşadır.

Bir nəhəng gördüm. Alnında dolaşmış düşmüş qırıqlar ötən illərdə qalmışların kitabəsidi elə bil; 70 ilin o üzündə atalı illəri qalıb, qardaşlı, oğullu illəri qalıb. Alman-faşist işğalçılarına Nürinberq məhkəməsi indi olsaydı "Ən etibarlı şahid kimi belə nəhəngləri eşidin!" - deyərdim...

Dava nədi? Nədir dava? -
70 ilin o üzündən
nənəm qarı dillənəcək,
Yeter qarı, Gülşən qarı,
Sənəm qarı dillənəcək:
Dən evəzi üyüdüdü
Daşı-dağı müharibə.
Bacıların dərd balıncı,
Anaların sinə dağı - müharibə...

Böyük Vətən Müharibəsində Ağcabədidən 500 nəfər iştirak edib. Həlak olanlar, "qara kağız" gələnlər, itgin düşənlər, qayıdandan sonra illər yaşayanlar... Nəvə-nəticəsinə, ötənləri bilmək həvəslilərinə 9 nəfəri nələrsə deyir indi.

Mehrli Axundovun baxışlarında dərd çiçəkləyib. 70 ilin o üzündə Ağcabədidən Berlinədən döyüş yolu keçən bu kişi də digər veteranlar kimi "Torpaqlarımızın azad edilməsi üçün döyüş olsa məni də əsgər bilin" - deyir. Yaşı 90-nı aşsa da belə deyir. "Elliklə əsgərləşən xalqın torpaqları, təbii ki, işğaldan azad ediləcək" - düşünürəm.

Müdafiə nazirinin müavini, general-leytenant Kərim Vəliyev, nazirliyin yüksək rütbəli zabitləri, rayon İcra Haki-

miyyətinin rəhbərliyi böyük tarixi şəxsiyyət Heydər Əliyevin xatirəsinə ehtiramlarını onun əzəmətli abidəsi önünə tər çiçəklər qoymaqla bildirirlər...

Bağca yaşlı uşaqlar hərbi mundirdədi. Onların nizami yerləşmələri, toplaşanlara əsgəri salam verməsi dönməz bir mətləbin təzahürüdü: Ordumuza ümumxalq rəğbəti var! Bu yaşda uşaqlar orduya, hərbiçilərin yerinə belədirsə, bunu indidən özlərinin yerinə örnək bilirsə, bu ordunun sabahları daha möhtəşəm olacaq!..

Tədbirin gedişində bu uşaqların ən balacasıyla söhbətləşə bildim. İlqar dilavər uşağı:

- Böyüyəndə mən də əsgər olacam. Onda ermənilər qorxusundan güllə ata bilməyəcək.

Canım Vətən, belə körpələrin var! Sən bu yaşda körpələrin də məbədisən! Belə uşaqlara Vətənin nə olduğunu izah etməyə ehtiyac yoxdu. Bu tədbir onların Vətənli düşüncələrini bir daha Vətən sevgisinə kökləyir, şübhəsiz...

...İki UAZ görünür. Aparıcılar bu gəlişi heyrtləndirici bədii epitetlərlə elan edirlər: Böyük Vətən müharibəsində azərbaycanlılardan ibarət atıcı diviziyaların rəmzi döyüş bayraqları meydana gətirilir. Bayraqlar bir vaxtlar bu bayraqların işığında döyüşənlərdir - veteranlardır. Onların qürurunu sezmək çətin deyil; bu diviziyalar döyüş-döyüşə müharibə tarixi yazıb! Həm də möhtəşəm tarix! Yüzlərlə anılacaq, həsəd aparılacaq tarix!..

Xüsusi təyinatlıları görəncə hamının

ürəyi dağa dönür. Təmrinlərin dinamikası da, mürəkkəbliyi, çevikliyi də bir həqiqətin təzahürüdür: Azərbaycan əsgəri nələrsə qadirdir! Sıralarında qız da var. Onun yerinə yetirdiyi təmrinlər meydanı dalğalandırır. Bir anlığa düşünürəm: oğul ifadəsi həm də xarakter göstəricisidi. Bu göstəricinin bir yozumu da qeyrətdi, şübhəsiz...

Təmrinlər yerinə yetirilir. Və... sonda çiynləri digərinin postamenti olur. Nəticədə qala misallı bir düzülüş. Rəmzi olaraq Şuşa qalası. Ən ucada dayanmış xüsusi təyinatlı əsgər döşündən üçrəngli bayrağımızı çıxarır, böyük sevgilərlə başı üstündə dalğalandırır. Abdulla Qurbaninin rejissura yozumu: Biz bu bayrağı Şuşa qalasında da dalğalandıracağıq! Mütəlak dalğalandıracağıq! Bu yozum xalqın istəyinin təzahürü kimi hamını rıqqətə gətirir.

Müstəqil Dövlətlər Birliyi Hökumət Başçılığı Şurasının qərarına və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin Sərəncamına əsasən keçirilən "Xalq ilə ordu birdir" təşviqat marafonunun Ağcabədi mərhələsi bir həqiqətin təsdiqi gücündədi: xalq ordusunu sevir, xalq ordusuna inanırsa, ordu xalqını varlığıyla qoruyursa, bu birliyə, bu vəhdətə zaval yoxdu!..

Aleksandr Davidoviç əslən ukraynalı olub. Böyük Vətən müharibəsində bu torpaqda minlərlə azərbaycanlının həlak olduğunu o da bilirdi. Qəlbini hökmü ilə Azərbaycana gəlmişdi. Döyüşlərin birində şəhid oldu. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı ilə Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı adına layiq görüldü. Marafonda qəhrəmanın həyat voldaşı, oğlu və qardaşı da iştirak edir...

Müharibə veteranlarına qiymətli hədiyyələr təqdim edilir. Bu, marafonun mahiyyətinin təzahürü olsa da, neçə on illər mənəviyyatdan gələn bir deyimə yaşarılığında rişələyib: heç kəs unudulmur. Azərbaycanda daha dəruni istəklərlə təzahür edir bu deyim. Həm də Qarabağ işğaldan azad ediləndə veteranlarla yenə bir sırada dayanmaq istəyi ilə!..

...Hələ məktəblilərin müxtəlif xalqların milli geyimində ifa elədikləri mahnılar, rəqslər!..

...Hələ 4 yaşlı Şahsənəmin rəqsii!..

...Hələ o illərin yaddaşlardan silinməyən "Katyuşa" mahnısı!..

...Hələ topların meydana gətirilməsi!..

...Hələ düşmənlə üz bəz səngərlərdə dayanan əsgərlərin gəlişi!..

...Hələ çağırışçı gəncin anası ilə, bacısı ilə sağollaşması, sağollaşanda dediyi kəlmələr!..

...Hələ Həzi Aslanov adına Mərkəzi Zabitlər Evi mahnı və rəqs ansamblının solistlərinin ifasında səslənən mahnılar. İllah da rəqs qrupunun müşayiəti ilə Ağabala Abdullayev ifa elədiyi "Gözlə məni" mahnısı. Müharibə məfhumunun bir yozumu da kövrəkliyi ilə, düşüncü rüculüyü ilə duyğuları coşduran, sözün həqiqi mənasında ürəkləri coşduran "Gözlə məni" mahnısının bətnindədi; ünvanı ürəklər olan yaşarı mahnılar hər səslənəndə təzə-tərdi!..

* * *

Əməkdar incəsənət xadimi, polkovnik Abdulla Qurbaninin ssenarisi və rejissorluğu ilə Ağcabədidə keçirilən "Xalq ilə ordu birdir" təşviqat marafonu bir həqiqətin təsdiqi olur: Böyük Vətən Müharibəsində Qələbənin 70 illiyinə bu səviyyədə saygını görenlər bir daha inanır ki, Azərbaycan öz əzəli torpaqlarını azad edəcək, Şəhidlər də, elan edilməmiş və müharibədə iştirak edənlər də unudulmayacaq!..

...Hamı əsgərdi. Torpaqlarımız işğaldan azad edilənə kimi hamımız əsgərik. hamımız!..

✍ Rəşid Faxralı